

GRÉTSY ZSOMBOR

Ön mit csinál a páciensével, Dopplerezi vagy doplerezzi?

Helyesírásunkban egyértelműen szabályozott a személynevek és a köznevek jelöletlen összetételeinek leírási formája. Hogy csak az orvosi szaknyelv néhány példáját említsem:

Sabín-cseppek, Eustach-kürt, Bochdalek-háromszög, Cushing-szindróma, Lindau-tumor. A dolog világos: az ilyen összetételű alakulatokban a szoros összetartozást kötőjellel érzékeltetjük (1, 168.§). Ebből következik, hogy a következők is helyes formák: *Doppler-hatás, Doppler-effektus, Doppler-készülék, Doppler-vizsgálat* stb. (2).

Az igazán érdekes kérdés azonban a tulajdonnevek, személynevek köznevesülése. Ebben az esetben természetesen a kisbetűs írásmód a helyes. Sok ilyen példát ismerünk nyelvünkben a *kardigán*-tól a *garbó*-n át egészen a *lincselés*-ig, de hogy néhány orvosi szakszót is említsek: *röntgen, priznic, pasztörizáció* (1, 2). A felsoroltakból az is kitűnik, hogy ilyenkor gyakran az eredeti névírás mód is megváltozik, magyarosodik, a kiejtéshez közelít (1, 201.§).

A köznevesülés lassú folyamat. Az átmeneti időszakban az írásformák ingadoznak a nagy kezdőbetűs, idegenesen írt és a kis kezdőbetűs, magyarosan írt formák között. Az írásmódváltásra csak akkor kerülhet sor, ha a köztudatban a köznévvé válás már elég széles körben végbement (1, 201.§).

A Doppler-probémát az Orvosi helyesírási szótár nem oldja meg, ott csak a már fentebb említett, kötőjeles szerkezetekre bukkanhatunk rá. A címben fölített kérdést mégis könnyű megválaszolni. Elég csupán belátnunk, hogy a köznevesülés előző bekezdésben leírt feltétele adott. A szó közzsói használata a köz-

tudatban (és itt hangsúlyozom: az orvosi köztudatban – hiszen mi mást is vizsgálhatnánk...) már széles körben elterjedt, a köznevesülést ténynek tekinthetjük. Úgy hiszem, általánosságban is elfogadható az a gondolat, hogy a köznevesülés biztos „diagnosztikus” jele egy adott **szó képzőkkel toldalékolt alakjainak gyakori használata**.

Így bátran kimondhatjuk: a második bekezdésben felsorolt Doppler-példák megtartása mellett teljesen helyesek a következő, kis betűs írásmódok: **dopplerezni, dopplerezés, doppleres vizsgálat** stb.

Tehát a pácienseinket már mindenképpen dopplerezzük!

Még azon is eltöprenghetünk, hogy – figyelembe véve a magyaros ejtésnek megfelelő írásmód felé való eltolódás irányát (1, 201.§) – a doppler szó ejtésében mennyire érvényesül az a tény, hogy a nagy tudós a nevét történetesen két p-vel írta. A szó szokásos kiejtése inkább ’dopler’, és nem ’doppler’. Az ennek megfelelő formák sem tekinthetők tehát feltétlenül hibásnak. Ezek ilyenek lennének: *doplerezek, megdoplerezték, doplerezés* stb. Ezek az írásképek most, első ránézésre talán különösek, de a nyelv mindig alakulóban, változóban van – orvosi szaknyelvünk is, és hogy mit érlel ki a jövő, nos, azt még nem tudhatjuk...

Irodalom

1. A magyar helyesírás szabályai, tizenegyedik kiadás (Akadémiai kiadó, 1984)
2. Orvosi helyesírási szótár (Akadémiai kiadó, 1992)